

Učiteljski Tovariš

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: „Učiteljstvo — resen stan!“ — Po državnoborskih volitvah. — Učiteljski pravnik. — Tutti frutti. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva. — Listnica upravnništva.

„Učiteljstvo — resen stan!“

II.

(Konec.)

Kako stoji — vsaj pred nekaj leti je bilo tako — v narodnem oziru v neki deklinški sirotišnici na Slovenskem, naj pričajo ti-le podatki: V to sirotišnico dohajajo sami slovenski otroci in to po veliki večini s kmetov, ter je med 120 in več otroci najti komaj dva nemška; vendar pa je prednica Nemka ter tako tudi več nižjih sester, ki ne znajo nič ali pa le prav malo slovenski. V tej sirotišnici se pod grehom zaukazuje, da morajo dekleta, tudi mala (l) le nemško govoriti. Ako je katera izpregovorila čez dan kako slovensko besedo, mora iti zvečer k sestri prosit odpuščanja! Vse molitve morajo otroci moliti v nemškem jeziku. To pa ne od zmeraj, kajti prejšnje slovenske molitve je dala na nemški jezik prestaviti tedanja prednica še-le pred kakimi šestimi leti. Ko so nekoč nekatere gojenke, ki so imele rodoljubne starše ter so že bolj dorasle prišle v zavod, sklenile, da hočejo začeti v zavodu delovati za narodno zavednost in v to svrho zasnovati društvo, je prednica to strogo prepovedala, češ, da bi potem med gojenkami radi narodnosti nastale razprtije! Res smešno, a še bolj žalostno.

Vidimo torej, da redovnice v otrocih ne goje nobenega družega čuta, razun nabožnega, a tudi tako nerodno, da morda nikjer ni najti tako malo prave pobožnosti, kakor navadno pri teh dekletih.

Podkrepi bi lahko vse, kar sem dosedaj navedla, z mnogimi slučaji, kako žalostno osodo so imele in jo še imajo bivše sirotiščne gojenke, a to bi preveč raztegnilo te vrstice.

Eno okolnost pa moram omeniti; to namreč, da izmed vseh deklet, ki zapuste sirotišče, se niena z veseljem in hvaležnostjo ne spominja sirotišča in usmiljenih sester, pač pa jih marsikatera reva še po letih preklinja, ker jej od vse vzgoje ni ostalo drugega nego — kaka neozdravljiva bolezen. Tudi to je namreč žalostna istina, da je v mnogih sirotiščih jako malo poskrbljeno za zdravje gojenk. Ravno v gori napominjanem sirotišču so bili do malih izjem vsi otroci bolni na obeh; mlajši otroci pa so trpeli na raznih grdih izpuščajih in oteklinah. Sila žalostno je pač življenje onih malih deklic, katere je nemila osoda v najzgodnejši mladosti privedla med čisto

tuje, mrzle, često tudi zlobne in trdosrčne ljudi: v sirotišče. Tu jih nihče istinito, požrtvovalno ne ljubi, nihče nima smisla za njih želje po svobodnem kretanju, po razveseljevanju, nihče nima potrpljenja z njih brezskrbnostjo in razposajenostjo. Vedno so pod strogim nadzorstvom liki jetniki; nihče se z njimi ne šali, nihče jih ne ljubkuje in nikogar tudi nimajo, komur bi mogli pristno otroški izkazavati svojo ljubezen in nagnenje. Zato postanejo otroci topi, hinavski in tudi zlobni.

Pa naj navedem hišni red, ki vlada v nekem deklinškem sirotišču na Slovenskem. Zjutraj ob $\frac{3}{4}$ na pet zadoni po spalnicah glas: „Es lebe Jesus!“ V hipu mora vse odgovoriti: „In Ewigkeit, Amen“ — in gorje tisti, ki bi takoj pri priči ne vstala! Izlila bi se nanjo cela ploha pikrih besed.

Naj o tej priliki opomnim, da so velike spalnice v zimi navadno nezakurjene, ali ako so zakurjene, se to vé le vsled smradu po slabem premogu. K peči nobena ne sme. Te spalnice so tako mrzle, da v hudi zimi voda v skledah zmrzne. Ubogi otroci, ki so že ves prejšnji dan zmrzevali ter za večerjo pojedli malo kaše ali leče, se pač tudi v nerodni, slabi postelji ne segrejejo vso noč, in ko zjutraj ob tričetrt na pet vstanejo, je umevno, da jim mraz sega uprav do kosti, in to tembolj, ker nimajo gorke obleke. Tako zgodnega vstajenja so oproščeni le 3—4 letni otroci in jako bolne gojenke. V dobri pol uri mora biti posteljana postelja in končano oblačenje. Tudi o tem molijo nemške molitve. Potem otroci vstopijo v vrsto ter odidejo v domačo kapelo; tam je ob pol 6 uri sv. maša, ki navadno trpi do tričetrt ure; potem je sila dolga jutranja molitev, tako, da pridejo iz kapele k zajuterku okolo 7. ure.

Za zajuterk seveda zopet molijo; isti obstoji v koščeku kruha in skudelici neke rujave brozge, ki bi imela biti kava, a je vse kaj drugega preje nego to. Znano mi je, da zanjo vporabljajo ono goščo, ki je ostala od kuhanja kave za sestre. Po zajuterku morajo deklice pomesti in pomiti stopnice, hodnike, spalnice in druge prostore. Potem gredo v šolo, kjer ostanejo do 11. odnosno 12. ure — brez južine. Druga dekleta gredo k šivalni mizi, v pralnico, kuhinjo, na polje itd. Opoldne je kosilo, katerega nočem opisovati; povem naj le, da med kosilom kaka večja gojenka glasno čita življenje vsakodnevnega svetnika. — Potem je „prosti čas“ do poludveh, a sestre ne vidijo starejših deklet niti tedaj rade popolnoma slobodnih. Neprestano se čujejo strogi

opomini in le najživahnejši temperamenti premagajo potrto ter vprizorijo kako zabavo. Ob poludveh treba zopet na delo, oziroma k knjigi in ob dveh v šolo. Ko pridejo iz šole, ne smejo slobodno vun v prosto naravo. Posesti morajo po dolgih klopih in vsaka dobi svoje pletenje. Ob polupetih je južina; vsak otrok — ako, nota bene, ni kaznovan — dobi — majhen kos kruha, navadno črnega in starega, da je kaj. A vsaka bi ga pač snedla dvakrat toliko. Potem se delo zopet nadaljuje; vmes ni smeti govoriti. Zopet čita kaka gojenka nabožno premišljevanje. Ob šestih je skupen rožni venec, litanije in mnogo drugih molitev. Potem je večerja, ki obstoji vedno le v eni jedi, navadno tako slabi, da se je celo lačni želodec odločno brani.

Naj mimogrede omenim, da imajo usmiljene sestre posebno, boljšo hrano.

Po leti je po večerji kake pol ure prosto. Potem pa je skupna večerna molitev, dobre pol ure trajajoča. No — moli se tudi med slačenjem in spravljanjem v posteljo — razume se — nemški. — Vsako noč je ena sestra ali starejša gojenka po konci do polnoči, ki mora v tem času dvakrat sklicati vse one deklice, ki imajo bolezen, da močijo posteljo. Ako je katera imela nesrečo, da je sestra že prišla prepozno — tedaj neusmiljeno poje šiba po nagem telescu! Zjutraj pa jej mesto zajutreka vpričo vseh obesijo črez glavo mokro rjuho ter postavijo pred vrata. Potem pa si mora rjuho v mrzli vodi sama oprati. Vsa ta procedura se vrši tudi v hudi zimi.

Po vsem tem seveda ni čudno, da otroci bolehalo na raznih boleznih, da zaostajajo v razvitku uma in telesa. To pa tembolj, ker se sestre le v najredkejšem času drže zdravnikovega navodila in zdravila, ter vedno mazačijo s svojimi domačimi zdravili. Tako mnogim deklicam nakopljejo neozdravljive bolezni ali na očeh, vratu ali nogi, da se potem revice tembolj mučijo v službi ako jo sploh dobé, saj kdo mara v hišo bolnega človeka. Vsako toliko časa pa morajo v bolnišnico, da si zopet krpajo zdravje.

Vse, kar sem navedla do sedaj o razmerah v sirotišnici, ki jo vodijo usmiljene sestre, je posneto po lastni izkušnji in ni nič pretirano. Lahko bi marveč povedala še marsikaj, kar bi metalo čudno luč na dotično sirotiščno vodstvo.

No, s temi vrsticami nisem imela namena škodovati komu; hotela sem marveč samo pokazati, kako nepravilna je vzgoja v dekliških sirotiščih pod vodstvom redovnic, pred vsem usmiljenih sester — šolske sestre so namreč glede vzgojevanja mnogo, mnogo spretnejše in sposobnejše, ker niso tako strašno „klosterske“, kakor prve. Tudi je v dotičnih dekliških sirotiščih premalo ali nič kontrole od strani merodavne javnosti.

Treba je tudi vedno imeti pred očmi, da namen sirotišč ni samo ta, da gotovi čas preskrbe z vsem potrebnim toliko in toliko sirot, marveč ta, da vse te sirote preskrbe za vse življenje s tem, da jih usposobijo v moralnem in praktičnem oziru za samostojnost, da vzgoje družbi koristne, zdrave in delavne ude, ne pa že v naprej zgubljenih eksistenc. In k temu treba pravih, popolnih žen, ki se bodo zavedale svojih dolžnosti in svoje naloge, ki ne bodo delale vsled suženjske pokorščine po ukazih višjih, marveč iz lastnega prepričanja, po lastni volji in moči, katerih smoter ne bostan

in lastno izveličanje, marveč sreča izročenihi sirot. Zavijanje oči in pretirana nabožnost tu nič ne hasne, ternavajalek hinavščini, duševni in telesni nesposobnosti; tu treba svežega, izobraženega duha, čvrste volje, blagega čuvstvovanja in vestnega smotrenega delovanja pod strogo kontrolo javnih, v to poklicanihi činiteljev.“

Tako se torej vzgaja naša deca v redovnih in samostanskih šolah!

Po državnozborskih volitvah.

I.

Z dnem 18. prosincem so se končale volitve državnih poslancev za državni zbor. Ko pišemo te vrstice, nam še konečni uspeh volitev ni znan popolnoma, vendar že lahko trdimo, da se je barva prihodnjega državnega zbora precej izpremenila.

V celej fazi volilnega boja je lahko vsak, kdor količkaj zasleduje tok političnega razvoja v poliglotni Avstriji, zapazil, da sta se v tem boju poskušala dva, po številu sicer skoro enaka, a v volilnih sredstvih in njih agitatorjih popolnoma nasprotujoča elementa. Kakor je pa v slednjih dveh faktorjih, to je v volilnih sredstvih in njih agitatorjih velikanski razloček med bojujočima strankama, istotak razloček, ako še ne večji je pa med glasovi, recte volilci onih dveh strank.

Stranki, ki sta si stali v ravnokar minulem boju nasproti, sta bili „klerikalna“ in „antiklerikalna“, torej boj med temo in svetlobo. Prva prikazala se je v prav mnogobrojnih panogah, a značilno pri vseh teh raznih pododdelkih je oni pridevek — „krščanski“ — ki je moral, hočeš nočeš, igrati vlogo pokrivala, ki je pa tako preluknalo, da povsod štrle prave „ščetine“ iz njega. Vodje te stranke dobro vedo, da je to še edino lepilo, ki kaj drži, kakor hitro pa bo ljudstvo to lepilo izpoznalo po njega vsebini, je stranka uničena — sledovi, razpokline in krhljivost se pozna že v mnogih krajih.

Druga, ravnokar imenovani stranki popolnoma nasprotujoča stranka, je pa bila „antiklerikalna“ ali napredna. Nje geslo je kratko: „Napredek“. Ta napredek pa se cepi v duševnega in socialnega. Seveda, tudi ta stranka nastopala je v prav različnih oddelkih na politični platô, toda smelo trdimo, da zasledujejo vse te „antiklerikalne“ stranke isti smoter, isti cilj, čeravno so si v mnogih krajih stale v najljutejšem boju nasproti. Istotako lahko trdimo, da se bodo vse te „antiklerikalne“ stranke, akoravno si v volilnem boju nasprotujejo, skoro bi rekli do „noža“, takoj združile v močno falango, ter odbile v državnem zboru vsak naskok ultramontanske klike.

Kaka sredstva je pa rabila „klerikalna“ stranka, da je dosegla v nekaterih deželah zmago, je pa pač vsakemu znano. Ker druga sredstva niso izdala, uporabila je pa kot agitacijsko sredstvo človeku najsvetejšo svetinjo — sv. vero, zakaj „namen posvečuje sredstva“. Klerikalna stranka je pa vpregla v svoj politični voz same analfabete in koristolovce, med tem ko se pa v „antiklerikalni“ stranki nahajajo ljudje zdravega razuma in izobraženci.

Pozabiti pa ne smemo pri teh volitvah nekega jako važnega momenta, ki je velikega pomena za nadaljni

razvoj ljudskega kakor tudi učiteljskega blagostanja. V tem boju stopilo je namreč učiteljstvo prvokrat odločilno in javno v boj. Pri prejšnjih volitvah je stalo avstrijsko učiteljstvo sploh v nekaki rezervi in posledica tega je bila, da je šlo „klerikalno“ žitje v klasje in obetalo je imeti dobro žetev. In ravno nastop učiteljstva je imel ta vspah, da se je pričelo „klerikalno“ žito otresati v onih krajih, kjer je najbujnejše rastlo. Toda pri tem nastopu moramo vpoštevati dejstvo, da je učiteljstvo šele letos faktično vstopilo v boj, da je bil to še-le nekaj „bojni krst“, vendar že danes lahko rečemo, da bode učiteljstvo, to je ljudsko učiteljstvo, postalo oni politični faktor, ki bode temeljito pokončalo „klerikalno“ ljuliko.

Toda ozrimo se na posamezne pokrajine in oglejmo si podrobneje volilno-bojno polje. Nam najbližji, za nas najpomembnejši boj je bil boj v slovenskih pokrajinah. O tem hočemo izpregovoriti v prihodnje.

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagogičsko društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

Učiteljske pravice v intelektualnem (duševnem, moralnem) obziru.

B.

Upravno sodišče.*)

Upravno sodišče razsoja v vseh slučajih, v katerih se se kršile tvoje pravice po nezakoniti razsodbi upravne oblasti. Take upravne oblasti, zoper katere se smeš pritožiti, so organi državne in deželne uprave, okrajne in občinske uprave. Upravno sodišče ima svoj sedež na Dunaju in razsoja le vsled strankinega priziva.

Od pristojnosti upravnega sodišča so izključene:

- a) reči, ki spadajo v razsodbo rednim sodiščem;
- b) reči, ki po državnem osnovnem zakonu z dne 21. grudnia 1867 pripadajo državnemu sodišču;
- c) reči, katere po zakonu z dne 21. grudnia 1867 v obeh državnih polovicah skupno opravljajo;
- d) reči, katere po zakonu z dne 21. grudnia 1867 v obeh državnih polovicah po enakih načelih upravljajo, če je bila izpodbijana naredba izdana vsled zakonitega predpisa v sporazumljenju s skupno upravno oblastjo ali z upravno oblastjo druge državne polovice, ali pa tudi vsled naredbe, dogovorjene po enakem potu;
- e) reči, v katerih so upravne oblasti upravičene postopati po svojem razsodu;
- f) pritožbe zoper imenovanja v javnih uradih in službah, kolikor se ni kršila pravica nasvetovanja in nameščenja;
- g) disciplinarne reči;
- h) pritožbe proti upravnim razsodbam, katere je razsodilo v zadnji inštanci najvišje sodišče; pritožbe zoper razsodbe, katere je razsodila iz upravnih uradnikov in sodnikov sestavljena inštanca;
- i) pritožbe zoper razsodbe in naredbe davčnih cenilnih komisij.

Pritožbe je ulagati pri upravnem sodišču šele potem, ko je dotična reč že rešena po upravnem potu; nedo-

pustna pa je pritožba, ako si zamudil upravni pravdni tek po vseh stopinjah.

Upravno sodišče je sestavljeno iz predsednika in več senatnih predsednikov in svetovalcev. Obravnave so ustmene in javne. Proti razsodbam upravnega sodišča ne moreš doseči postavljenja v prejšnji stan.

Kdo pa razsoja pri razporih zaradi pristojnosti med upravnim sodiščem in državnim sodiščem?

Razsoja poseben senat, sestavljen iz 4 členov upravnega sodišča in 4 členov državnega sodišča, kateremu predseduje predsednik najvišjega sodišča ali njega namestnik. Člene tega senata imenujeta predsednika omenjenih sodišč za vsak slučaj posebej. Razsodbo takih razporov je treba predlagati pri predsedniku najvišjega sodišča. Obravnava tega senata je javna in ustmena.

(Dalje.)

Tutti frutti.

I.

„Vsled zadolževanja, demoralizacije, ker imamo preveč prostega časa itd. se množijo med učiteljstvom posilinemški in jungovski učitelji . . . a naposled je še najmanjše čudo, ako postane veliko število učiteljev v svoji stiski in bedi — renegatov in narodnih neznačajnežev, kakoršni so se jeli baš v zadnjem času ponavljati v slovenskem učiteljstvu . . .“ Učitelji hočejo „izročiti slovensko deco nenasitnemu germanskemu žrelu“. „Na vse to kažejo jako sumljiva znamenja v „Učit. Tov.“ Ta list je pisan že popolnoma v duhu prusaškega „Sch. u. H.“ in skoro da v duhu — schulvereinskem . . . bodimo mednarodni! . . . itd.“

To sem hotel še enkrat pribiti. Torej izdajstvo, ostudno efijaltstvo se nam predbaciva! Kdor vam, klerikalci, ni po volji, ta je izdajavec in torej je „Učiteljski Tovariš“ pisan v prusaškem duhu, v duhu schulvereinskem. Podla budalost! Kdor raziskuje vaše podle namene, ta vam je „najnevarnejša narodna izdajica“. Ker se bojite, da bi se ljudstvo obrnilo z gnjevom od vas, spoznavši vaše črne namene, zato pa rujete z vsemi sredstvi zoper prave narodnjake, prave prijatelje ljudstva, ki vam morajo biti nasprotni, ker uvidevajo, kam tirate narod. Nili res, namen posvečuje sredstva?! Kje imate dokaze, kje so dejstva? Kdor pa brez teh druge blati in črni, ta je podel v dnu svojega srca!

„Bodimo mednarodni“, to je baje en dokaz. Ali ni naša dična „Zaveza“ vedno povdarjala svoje narodno stališče, ali ni slovensko učiteljstvo vedno stalo v prvih vrstah v boju zoper narodove nasprotnike!? Kaj pravi odbor katoliško-narodne, recte klerikalne stranke v svojem volilnem oklicu z dne 10. vinotoka 1900? „Zadnji čas je že, da se združijo vsi elementi v Avstriji v boj za nasvetejšje svetinje narodov“. Ali ni to „bodimo mednarodni?“ In vendar se ni nikdo izpodtikal nad tem klicem. Če pa reče učiteljstvo: „Združimo se v boj zoper mednarodni klerikalizem“, je to kar „najnevarnejše izdajstvo“. Toda, več prihodnjič!

Vi „iskreni rodoljubi“, patentirani narodnjaki, mi nismo tako podli kot ste vi, ne bomo vas blatili in črnili kar tako, ne, temveč dejstva bomo poiskali, dokazali pokazali najprej in potem bomo rekli „vzorni“ narodnjaki ste.

*) Cenjeni tovariši naj nas blagovoljno obveste o slučajih, ki so se ugodno ali neugodno za dotične učitelje, ki so tu pomoči iskali, razsodili pri tej najvišji inštanci. Na koncu te razprave hočemo sicer tudi sami več takih razsodb navesti, kolikor jih le bomo mogli v roke dobiti.

Izmed mnogih slučajev navedem le najnovejšega. „Slovenski Gospodar“, ki tako zabavlja zoper učiteljstvo, ta je gotovo „vzoren“ naroden list. Ljudje okrog njega morajo biti iskreni rodoljubi in najboljše pa urednik sam. Ta „vzorni“ rodoljub je poslal sledeče pismo nemškutarskemu listu „Štajerec“:

Maribor, dne 26. novembra 1900.

Slavno načelno uredništvo „Štajerca“

v Ptuj.

Vljudno vprašam, do kedaj je čas za prihodnjo številko „Štajerca“ rokopolis poslati. Jaz zbral sem že več stvari, katere bodejo za Vaš list prav primerne (pasale).

V zadnjem „Gospodarji“ in „Südsteirische Post“ je „Štajerc“ parkrat notri! jaz tega nisem mogel zabraniti; vem pa za eno poročilo (notico), katero bi obema tema časnikoma tak strah naredilo, da ne bi nobeden teh časnikov nikdar več kakega poročila (notico) tako ali tako čez „Štajerca“ pisal.

Gospod načelni urednik! Jaz potrebujem najprvo znesek 120 gld. (stodvajset) zakaj, razložim na željo natančneje. Bi-li jaz od slavnega vodstva ta znesek dobil, ako bi jaz po predpisu dolžno pismo od sebe dal, plačilno vsakega prvega dneva v mesecu po 10 gld. s 6% obrestmi? Sem oženjen in imam zunaj hiše eno hčer, katero na dom ne smem upeljati in zdaj je priložnost, jo v en zavod dati (Ljubljano).

Ako je to mogoče, bil bil hvaležen, pravočasno vsakega prvega s pošto nakaznico 10 gld. in za vsako številko brezplačno (za „Štajerca“) 100 tiskanih vrst poročil iz Maribora in okolice poslati.

Poročilo, katero bode strah napravilo, da ne bode noben časnik (namreč „Gospodar“ in „Südsteirische Post“) več „Štajercu“ sovražen, pošljem precej po sprejemu odgovora, katerega prosim prej ko mogoče.

Naslov prosim, da se naredi na dom, ker v tiskarno ni varno.

Z vsem spoštovanjem udani

Augustin Janša

urednik „Slovenskega Gospodarja“.

Naslov:

Augustin Janša

Marburg, Schwarzgasse 3, I. St.

Prav dobro! Tedaj vemo mi, zakaj „Gospodar“ čez „Štajerca“ „šinf“! Ne, vera je v nevarnosti in slovenski narod tudi ne, ako „Štajerc“ samo 120 gld. plača, potem dela urednik „Gospodarja“ tudi za „Štajerca“! Cela „šinfarija“ bila je torej samo zato, da se denariz nas izprešal! Fej hudič!

Ljubi „Slovenski Gospodar!“ kar ti čez „Štajerca“ pišeš, tega ti itak noben človek ne verjame in tvoja „šinfarija“ ni niti enega vinarja vredna, velikomanj 120 gld. Ako ti torej potrebuješ denar, išči ga kod drugot skup zgnati, saj je še veliko kmetov, ki so tako neumni, da tebi denar pošiljajo, od „Štajerca“ pa ti ne dobiš nič, če ga hvališ ali pa če čez njega „šinf“!

Nesramni izdajalci, efijalti, psovate in črnite nas, ki se pošteno trudimo za narod, in na drugi strani pa po efijaltsko izdajate lasten narod! Vaša narodnost ni vredna piškavega oreha! Zgolj vladohlepnost, dobičkarija in koristolovstvo! Kako sveto se je srdil „Slov. Gospodar“ nad narodnimi učitelji, jih denunciral s posilinemci; njega urednik se je zgražal nad zavednimi učitelji, seveda ker

ni bil vreden, da jim prah raz črevelje obriše. Farizeji! In tako človeče tepta v svoji umazani klerikalni domišljavosti naše požrtvovalno delovanje, nas sodi in denuncira! Fej!

O nas pišete: . . . moramo trpečim srcem vzkliniti: „tudi to še je moralo priti čez naš ubogi narod!“ Njegov prijatelj pobijate, a njega samega pa izdajate za 30 srebrnikov. — Ubogo ljudstvo, ki imaš tako izprijene voditelje, ki gledajo le na lastno korist, ki te izdajajo sovragom kot efijalti ter tvoje resnične prijatelje in požrtvovalne, nesebične voditelje zlobno črnijo in pobijajo, da bi svoj umazani „kšeft“ tembolj brezskrbno in bujno lahko izvrševali. — Kam bode klerikalna dobičkarija zavedla naš narod? Ker ga izsesavate in izdajate, bode se „vsled zadolževanja itd. zaplodila v njem beda in ž njo demoralizacija . . . moramo spoznati, da mora ob vzeti demoralizacija ves — narod — a kot takega ga ima potem nemška propaganda ondi, kjer ga je hotela imeti, pripravljenega“, da izdajo „vzorni“ narodnjaki lasten rod za 120 gld. „nenasitnemu germanskemu žrelu“.

Ljudstvo, ljudstvo spoznaj, dokler je še čas, da se rešiš iz kremljev teh svojih izdajic, volkov v ovčji obleki! Tovariši, ne le kot učitelje, temveč kot prave narodnjake, nas to peče. Med ljudstvo sleherni, poučujmo, da mu padejo še za časa luskine raz oči. Stran s takimi listi! Proč z izdajalskim in hinavskim „Slovenskim Gospodarjem!“

Še ta mesec bodo imela bralna društva občne zборе. Razjasnimo in delujmo na to, da se klerikalni listi ne naročajo več, ali vsaj v tolikem številu ne več. Učitelj je duša vseh društev in živelj vsega zavednega narodnega gibanja. Mi ljudstvu darujemo svoje moči, in ako se on oklepa naših zakletih sovragov in svojih izdajic, klerikalnih listov, ter jih podpira v svojo in našo pogubo, ne podpirajmo ga v tem njegovem napačnem mnenju s svojim mlačnim ravnanjem. Ako društvo noče nas slušati, je naša narodna in stanovska dolžnost, da ga ne podpiramo. Sramota za slehernega učitelja, ki deluje pri društvu, ki je naročeno na 5, 10 in še več iztisov „Slovenskega Gospodarja“, „Domoljuba“, „Gorice“ ali „Novega Lista“ itd. Boj zoper nje! Zaman iščeš „Učiteljskega Tovariša“, „Zvončka“ in „Knjižnice za mladino“ (tudi to bi si naj društva naročala), „Vrtec“ in „Dom in Svet“ se pa šopirita po bralnih sobah. Naše liste preganjajo, jih s prižnice in v spovednicah, na shodih in celo v pastirskih listih prepovedujejo in proklinjajo, in mi?? Klin se naj s klinom izbija! Izpodrinimo klerikalne liste z našimi, nam in šoli prijaznimilisti! Vsako društvo, kateremu žrtvuje učitelj svoje moči, si naj naroči, si mora naročiti naša lista „Učit. Tovariša“ in „Zvonček“ in pa „Knjižnico za mladino“. V gostilnah in kavarnah, kamor zahajajo učitelji, naj bode „Učiteljski Tovariš“. Kako pa je v tem pogledu sedaj? Tu visi „Slov. Gospodar“, „Südsteirische Presse“, tam „Domoljub“ in „Slovenski List“, tam „Primorski list“ itd., a mi nismo takim gostilničarjem svoje krajcarje! Bodimo radikalni v tej zadevi, in brez uspeha ne bode. Le mevža se ne bo upal v tej zadevi nevstrašeno stopiti za našo stvar. Mesto nam sovražnih listov se naj naroče nam prijazni listi kakor „Domovina“, „Soča“, „Slov. Narod“, „Rodoljub“, „Primorec“, „Gorenjec“ i. dr. v večjem številu. Ako bomo radikalni v tej zadevi, imamo dvojno korist; naši listi se podprejo gmotno in ljudstvo se ne bode več

nasrkavalo klerikalnega strupa, bode izpoznalo svoje prave prijatelje od efijaltov, bode pričelo izpoznavati naše delo in je ceniti itd. To so pač dovolj tehtni vzroki, ki morajo vzdramiti vsakega količkaj zavednega učitelja. Še nekaj! Letos bodo volitve v deželne zборе, tovariši, ali veste, kaj je „Vorbereitung von langer Hand her?“ Mislim, da se razumemo.

„Slovenskemu Gospodarju“ in njegovemu eksuredniku Augustinu Janši svetujem, naj vzame patent na svoj pečat jungovstva in posilinemštva, da ga bode učiteljem lahko brez skrbi pritisnil „na čelo“, sicer zna nastati konkurenca, in zopet bi ne bilo nič „kšefta“ kot ga pri „Štajercu“ ni bilo. Njegova hčerka, ki jo ne sme upeljati na dom (aha, niso samo učitelji „babjeki“) bi ne mogla v Ljubljano v zavod, in pouličnjaki bi prepevali:

„O mein lieber Augustin, Augustin
„Gift“ ist hin, alles ist hin!“

Rešetar II.

D o p i s i.

Kranjsko.

Z Dolenjskega. (Po volitvah.)* Velecenjeni gosp. urednik! Dovolite, da se i jaz oglasim v vrlem „Tovarišu“. Prihajam ravno iz šole ves izmučen, ko mi prinese poštar časopis. Hlastno sežem po njem, toda — slutnja me ni varala! Naš tovariš propadel! In glejte jih farizejev, kako se trkajo na prsi in ponašajo s svojo slavno zmago!? Kako se ironsko in škodoželjno posmehujejo nam, ki smo propali, kako se vesele našega poraza! Pravi namestniki Kristusovi! Ah! bridka ironija! Kaj ne, nasprotoval Vam je ubog učitelj, liki jagnje napram tigru; zoperstavljal se Vam je nekdanji Vaš služabnik in Vi ste ga zmagali — in to Vam dobro dé, ker osveta je sladka! Odkrito Vam povemo, da ste si zatrli s svojim ravnanjem še tisto iskrico ljubezni do bližnika, kojo smo pripisovali Vam — moteč se! Da, zatrli ste jo — sejalcu nemira in sovraštva! Oplenili ste nas še tistih borih pravic, koje nam mora pripoznati vsak poštenjak, vsak prijatelj učiteljstva. In kakih pomočkov ste se posluževali, ravna se po geslu: namen posvečuje sredstva! Pojdite spat z vašim hlinjenjem napram ljudstvu, da ste njegovi prijatelji, njegovi svečeniki itd. Jeli častno za Vas in Vaš vzvišeni stan, da Vas obsoja preprosti kmet, četudi je volil po Vašem receptu, da se zgraža malone ves slovenski svet nad svojimi dušnimi pastirji?! Ljudstvo samo trdi: „Njim se gre za bero, ne za vero!“ Da, zmagali ste! Kak ponos! Docela umevno. Imeli ste dovolj sredstev, vsaj so Vam služile v ta namen lece, izpovednice in velikonočno izpraševanje, katero se je letos prelevilo nakrat v predadventno, mi smo pa imeli na razpolago samo pošteno in prepričevalno besedo. Gorostasna razlika, kaj ne? Pri Vas je moč, pri nas je pa ni; Vi imate ljudstvo na verigah, da ga vodite, kakor nevednega otroka, mi pa ga oproščamo, a nam je nehvaležno! Ni-li svet sama iluzija?!

Podli agitatorji! Zmaga Vam je bila pač lahka, vsaj ste si nakupili nebroj pomočnikov, obljubujoč jim obilno plačilo ob času žetve. Slišali smo, da so pripravljeni v ta namen celi sodi vina. — Kaj ne, lahko ste ponosni, ker učitelji tega ne zmorejo!? Zakrvavelo nam je pa srce, ko smo videli, da so Vam pomagali i naši tovariši-

efijalti, grobokopi našemu ugledu in gmotnemu stanju, zaslepljenci, prodane duše, od kojih se moramo s studom obrniti! Gospod urednik, znani so mi tovariši, ki so volili klerikalnega kandidata. Oče, odpusti jim, saj v svoji zaslepljenosti ne vedo, kaj delajo! Spoznali bodo, toda: Zastonj po toči je zvonjenje, zastonj kesanje po storjeni zmoti. In mi, ki obsojamo Vaša dejanja, ki obsojamo i dejanja prodanih tovarišev naših (oziroma Vaših!) mi, ki smo vneti za sv. Kristusovo vero, za Boga, mi, ki delamo edino to „hudobijo“, da ne trobimo v Vaš pregrešni rog, mi, ki vodimo mladino s pomočjo moralnih in verskih naukov k Bogu, ki hočemo, da bi bil ves svet dober, da bi sovraštvo zginilo raz površje zemlje, mi smo — brezverci! Ali se Vam meša? Ne moremo si tega drugače tolmačiti! Brezverci, to Vam je bil velik pomoček ob agitacijah, Vi podli hinavci! In kako predrzni ste bili ob času volitve! Ob navzočnosti volilne komisije ste mešetarili, črtali našega kandidata, ter ga nadomestili s svojim. Oh, grda nevoščljivost, ali ne učite, da je to velika pregreha, a Vi nam dajate slab vzgled?! Znan nam je kraj, kjer je župan vsako glasovnico vpricho volilne komisije prečital in potem vrgel v lonec. Je-li bila to tajna volitev? Je-li veljavna? Pri Vas seveda! Veljalo je tudi, če je bilo prav površno zapisano ime kandidata. Vse je veljalo! Glejte, glejte jih sleparjev! In potem se bahajo z zmago? Pisal bi lahko še veliko več, toda vem, da morate, gosp. urednik, skopariti s prostorom, torej končam!

Z Gorenjskega. (Učiteljica, bivša svinjska dekla). Po naših strokovnih listih pisalo se je že mnogo o ugledu učiteljstva. Šolska oblastva povdarjajo vedno in vedno, naj varuje učitelj svoj ugled in s tem vzrokom se prepoveduje učiteljstvu vsak nastop v političnem življenju. Pravzaprav pa je to napačno mnenje, da bi tak nastop učitelju kaj škodoval, pač pa mu več koristi, ker ljudstvo vidi, da tudi učitelj kaj več zna, nego samo otroke učiti. Pri tem je tedaj napačno mnenje.

Pač pa je več drugih stvari, katere jemljó ugled učiteljstvu. Pogosto je vzrok revščina, še več pa škodujejo pri ugledu osebe, ki so si zapisale pri svojem nastopu med svet geslo: učitelja spraviti ob ves ugled. Slučaji se dogajajo vsaki dan. Ljudstvo samo nima pravega pojma o pravem ugledu učitelja.

O božičnih počitnicah sem potoval po poljanski dolini nad Škofjo Loko. Pot me je privedla v hribovsko vas Javorje. Med potoma dojdem kmetico ter se začnem pogovarjati z njo; vprašam jo tudi, če nimajo šole v Javorjih. Žena mi naglo postreže s sledečim odgovorom: „Seveda imamo šolo; „gospod“ uče in pa „učiteljica“. Naglo pogledam v Šeberjev ročni zapisnik in iščem Javorje in ime učiteljice, pa najdem samo med zasilnimi šolami Javorje. N. N., župnik. Nagrada 500 K.

Mislil sem, kako bi bilo mogoče, da bi bila učiteljica na zasilni šoli in povprašam po imenu učiteljice. Žena mi pove ime in še pojasni: „Ta učiteljica je imela moža organista, ki se ga je navadila v farovžu, kjer sta služila, on za hlapca in ona za deklo, sedaj pa ona orglja, ker je umrl mož in pa še otroke uči. Gospod uče „pobe“, učiteljica pa „punce“. (Dvorazrednica!)

Razlagala mi je žena še celo biografijo o tej imenitni „učiteljici“, katera je služila po raznih župniščih za svinjsko deklo. Ko sem jo še vprašal, če se kaj nauče otroci pri taki učiteljici, mi je pokazala postrežljiva žena

*) Zaradi tesnega prostora zakasnelo.

zvezek njene hčere-učenke, na katerem mi je pokazala ime, katerega je zapisala učiteljica: „maranca“ N. (Marijanca) z najokornejšo pisavo zapisano.

Ženi nisem povedal, da sem tudi jaz učitelj, ker me je bilo sram. Vendar sem se pa še drugje informoval in zvedel natančno, da je dotična učiteljica res avanzirala od svinjske dekle do učiteljice in s tako učenostjo, da niti ne zna zapisati krstnega imena in ne ve, da se piše z veliko začetno črko.

Taki-le slučajji učiteljstvu ugled jemljejo in to ne ravno v najmanjši meri. Kakšno spoštovanje morajo imeti sosedni resnični učitelji ali celo učiteljice poleg take „učiteljice!“ Kakšen ugled bode pa imel učitelj ali učiteljica, če se ustanovi v takem kraju resna šola?! Tega pa je gotovo kriv župnik, ker je nastavljal tako nevedno žensko kar za učiteljico.

Dotična ženska je sicer prav lahko brez vsega znanja najboljša vzgojevala svinje in govedo, za vzgojo otrok pa vendar ne gre jemati potem prešičje dekle! Kateri stvari pe je to podobno? Ni čuda, da imajo potem ljudje take pojme o učitelju. Pristojno oblastvo naj vendar odpravi ta, vse učiteljstvo sramoteči nedostatek.

Dotični župnik pa je pokazal praktično to, kar njegovi sobratje teoretično uče in priporočajo, da je učitelj lahko farovski hlapec, učiteljica pa prašičja dekla, kar je zelo estetično in se prav lepo vjema s poklicem učitelja.

Na Kranjskem je približno 20 takih zasilnih šol, kjer bi lahko nastavili naše Slomškarje ali Slomškarice. Saj jih je menda tudi nekako toliko. Ideali bodo doseženi, ko bodo lepo hlapčarili in pujse opravljali. Njihovo glasilo „Slov. Učitelj“ pa naj popolnijo še v tem, da začno prinašati kratke učne slike, kako se zvoni, pritrkava, po cerkvi pometa, na mizo nosi pri pojedinah, „gospodu“ čevlje biksa, kuharici drva cepi, za gospice „Slomškarice“ pa nekoliko o pajsoreji, pomivanji in snaženji kuhinjske posode itd. In idealna sreča je do vrhunca!

Protislomškar.

Konferenčno poročilo radovljiškega okraja.)* V prijaznem letovišču Poljčah, v olepšanem salonu g. Šturma imeli smo dne 17. kimavca uradno učiteljsko konferenco za radovljiški okraj. Zbrali smo se vsi razun štirih učnih oseb. Predsednik zborovanja, g. okrajni šolski nadzornik A. Žumer, pozdravi navzoče ter se spominja presvitlega cesarja, kateri ravno letos obhaja 70letnico ter nas pozivlje, da tudi dalje delujemo po njegovem geslu. Čim dalje bode živel, boljše bode za naš stan. Slava mu! Nadučitelja g. Fr. Rusa iz Bleda imenuje svojim namestnikom. Učitelj Slapšak in učiteljica Fatur pa sta predlagana zapisnikarjem. G. predsednik se na to spominja g. vlad. svetnika Merka, ki je šel v pokoj in ima za učiteljstvo in šolstvo obilo zaslug. Tudi dr. Tavčarja kot namestnika v deželnem šolskem svetu smo z veseljem pozdravili in obžalovali, da je ces. svetnik Murnik odstopil zaradi bolehnosti. Naznanile so se nam vse osebne premembe v okraju. Na mestu bi bila v tukajšnjem okraju meščanska šola, ker je toliko obrtnosti in trgovine. Šol je v okraju I raz. = 13, II raz. = 9, III raz. = 1, IV raz. = 3. 8 šol ima celodnevni pouk, 18 pa poldnevni. 1 šola ima nemški učni jezik.

*) Po pomoti zakasnelo.

Uredn.

Razredov je 52. Všolane so vse hiše, gotovo edini okraj na vsem Slovenskem. 3516 otrok se poučuje v okraju. 16 otrok je zaradi telesnih hib nesposobnih za pouk, 17 pa jih je v 7 in 8 letu oproščenih. Zaradi oddaljenosti oziroma renitentnosti pa ne obiskuje pouka 22 otrok in še ti le po eno leto ne, skupaj 55 otrok ali 98.5%. Brez pouka je deloma le 1.5%. Vedenje učiteljstva je popolnoma primerno. Učiteljstvo spolnuje svoje dolžnosti in deluje v verskem zmislu tako, da se nam glede vzgoje ne more ničesar očitati. Otroci so povsod versko vzgojeni.

Gospodična učit. Mihaela Razinger iz Radovljice je predavala o ženskih ročnih delih prav mično in so bile vse njene štiri primerne resolucije soglasno sprejete. Naj bi dala gospodična na razpolago strokovnemu listu svoj referat.

V knjižničnem odboru ostanejo: Ažman, Grčar, Planecky, Stiasny, Razinger, kakor tudi v stalnem odboru: Grčar, Stiasny, Razinger, Ažman.

Volili smo tudi dva zastopnika v okrajni šolski svet. Izvoljena sta g. A. Grčar iz Radovljice in V. Zavrl iz Begunj.

Pri obedu in dobrem cvičku g. Mihelna zapelo se je več pesmi v moškem in mešanem zboru. Žal, da smo se prehitro odpravili ogledat generala Linnerja zanimivo poučljiv, s pritlikovci nasajeni sadni vrt. Težko, da bi imeli še kje na Kranjskem takega. Sadjerejci, pridite se sem učiti vzgajati pritlikovce.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za radovljiški okraj*) zborovalo je dne 11. vinotoka ob 11. uri dopoldne v Radovljici. Zbralo se nas je nenavadno veliko število 26. Gospod predsednik A. Grčar pozdravi navzoče, vzlasti še g. nadzornika A. Žumra in člana okr. šol. sveta g. Ad. pl. Kappusa, omenjajoč 70letnico presvitlega vladarja, katerega znamenitega dogodka se tudi naše društvo spominja in nas pozivlja, da mu zakličemo trikrat „slava“.

Na to poroča g. Lj. Stiasny o svetovni razstavi v Parizu in sicer: o Parizu sploh, o razstavnih poslopih in o velezanimivi šolski izložbi. Opazoval je tudi rariteto — perzijskega Šaha. Velezanimivo poročilo je jako uga-jalo, kakor tudi razglednice o svetovni razstavi, katere nam je dal na ogled. Ker je bil soglasno zopet voljen g. Lj. Stiasny odbornikom, se je končno vdal in svoj odstop preklical, utemeljil pa konsekvenco.

Slednjič nasvetuje se za prihodnje leto hospitacija meseca mal. travna na enorazrednici s poludnevniim poukom na Dobravi poleg Kroke, kjer bode tudi občni zbor; rožnika meseca na dvorazrednici s poludnevniim poukom v Boh. Bistrici in mal. srpana na štirirazrednici v Radovljici s celodnevniim poukom v III. razredu (iz nemščine) pri g. Lj. Stiasnemu. — Gospod nadučitelj Žirovnik interpelira odbor, kaj je z društvenimi instrumenti? Predsednik pojasni, da se še niso prodali, da jih je že ponujal „Glas. matici“ v Ljubljani. Pri kosilu v g. Hodovernika restavraciji zabavali smo se prav dobro, prepevali in bili prav „židane volje“. Nekateri smo popoldne tudi še pozdravili slovečega hribolazca, vseučelišnega profesorja g. Frischaufa, ki je dospel s popoldanskim vlakom v Radovljico ter se zvečer odpeljal v Kranj in šel dalje na Grintovec.

Letošnje leto zborovali smo v Lescah, na Bledu, Zasipu (hospitacija, enorazrednica s celodnevniim poukom),

*) Po pomoti zakasnelo.

Uredn.

Kropi (hospitacija, dvorazrednica s celodnevni poukom), in v Radovljici. Po hospitaciji v Kropi nam je akad. slikar v Peterburgu g. P. Žmitek razkazoval svoje skice in slike. Pri kosilu v g. Jalena gostilni pa smo imeli ruskega gosta iz Peterburga, g. profesorja Vsevolod Pavlovič Svatkovskij, sotrudnik „Novago Vremeni“, kateri je bival 14 dni v Kropi in delal izlete na razne kraje. Konečno izrekam željo, da bi vsako društvo tako delovalo ter ne spalo spanje — lenega.

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo bo imelo svoje prvo zborovanje v tekočem letu v Št. Janžu pri Korenu v nedeljo dne 3. svečna 1901 ob 1. uri popoldne po sledečem dnevnem redu:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
2. Dopisi.
3. „Učenci naj se vedejo tudi zunaj šole dostojno“. (Poročevalec gosp. L. Cimperšek — Rečica).
4. „O oblikah črk“, poroča gospod Šijanec — Gornjigrad.
5. Nasveti, želje in drugi važni pogovori.

Tovariši in tovarišice! Vsak, kdor se spominja lanskega, važnega in prijetnega zborovanja pri Korenu, prihitel bo tudi letos semkaj, z nado, da bode ta naš sestanek zopet precejšnji korak, kateri utegne koristiti našemu stanu in našemu slov. šolstvu.

Prijatelje šole in učiteljstva pa v imenu odbora vljudno vabi

Josip Terčak,
t. č. načelnik.

Sv. Lovrenc na Dr. p. (Vabilo). Učiteljsko društvo za ptujski okraj ima svoje zborovanje v četrtek dne 7. svečna t. l. ob pol 11. uri dopoldne v okoliški šoli po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Posvetovanje o osnutku pravil „Zveze slovenskih štaj. učiteljev in učiteljic“.
4. Predavanje: „O uspešni vporabi daril in kazni v dosego njih vzgojevalnega smotra“. (Poročevalec g. Fr. Šorn).
5. K prav mnogobrojni vdeležbi uljudno vabi

Fr. Šorn,
t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj imelo je dne 6. prosinca t. l. svoj občni zbor. Vdeležba je bila kljub zelo slabemu vremenu povoljna.

Društvo je štelu v pretečenem letu 35 udov. Za prihodnje društveno leto so izvoljeni v odbor gg.: Ernest Slanc predsednik, Anton Porekar podpredsednik, Adolf Rosina tajnik, Josip Rajšp blagajnik, Domijan Serajnik pevovodja, Janko Košar in Miha Vauhnik odbornika.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo 3. dne meseca prosinca t. l. pri prav pohvalni vdeležbi. Predsednik g. Sabati pozdravi prisotnike, naglašuje osobito veselje nad tem, da vidi zbrane i tudi tovariše in tovarišice, ki so uže osiveli, delujoči pri napornem svojem delu v prosep naobrazbe naroda; predstavi potem novo pristopivša člana: gospico Paulič in tovariša g. Krotkya. Po prečitaniu obeh zapisnikov zadnjih dveh zborovanj se zaslisijo razni dopisi. — Z odobravanjem se vzame tudi poročilo predsednikovo na znanje o sestanku in sklepih centralnega odbora v Celju. — Zanimivo je bilo podavanje gosp. tovariša Kokla o narodnem petju. G. Kokl, naš strokovnjaški pevovodja je s tehtnimi razlogi utemeljeval obsodil prizadevanje nekaterikov — in med njimi so tudi neki učitelji — narodno petje neki stranki na ljubo pačiti. Krepi živijo so sledili kot zahvala njegovemu trudu. — Ko se še letno poročilo in poročilo blagajnika zasliši, preide se k volitvi novega vodstva za leto 1901. Izid je bil nastopen: g. Sabati, predsednik; g. Polanec, predsednika namestnik; g. H. Karničnik, blagajnik; g. Marija Brinšek in g.

Krotky, tajnika; odborniki: gospica M. Negovetič, g. Oton Vabič, g. Martin Šamperl; pevovodja g. Jos. Kokl.

Prihodnje zborovanje bo prvi četrtek v mesecu sušcu.

Književnost in umetnost.

Fr. Ilešić: Lavantinský biskup Anton Martin Slomšek. 1800.—1862. (Otisk ze „Slovanského Přehledu“ roč. III.) — V Praze. Tiskem české grafické společnosti „Unie“ v Praze. — Nákladem vlastním. 1901. To velezanimivo in temeljito literarno-historično brošuro toplo priporočamo vsem, ki umejo češki jezik. Pisatelj je dokazal, da je bil Slomšek pravi škof, ki je bil docela drugačen kakor so sedanji Jeglič, Napotniki in Missije. Na st. 14. in 15. je mnogo perečih istin, ki bodo naše bojovite škofo politike zaskalele v živo!

Mlinarjev Janez, slovenski junak, ali uplemenitba Teharčanov. Spisal po narodni pripovedki iz srede petnajstega stoletja Fr. Kočevar. (Tretji popravljeni in predelani natis.) V Celju 1900. Izdal, tiskal in založil D. Hribar. Cena mehko vezani knjigi 80 vinarjev, s pošto 90 vinarjev. To lepo povest, katere snov je porabljen tudi v Ipavčevi in Parmovi operi, slovenskemu občinstvu toplo priporočamo.

Umno kletarstvo. Ravno kar je izšla nova knjižica o umnem kletarstvu katero je po sklepu deželnega zbora ter po naročilu deželnega odbora kranjskega spisal deželni potovalni učitelj za vinstvo v Ljubljani g. Fr. Gombač. Tako knjižico smo že dolgo pogrešali, ker dr. Vošnjakova knjiga, katero je pred 27. leti izdala družba sv. Mohorja, je že davno pošla: od takrat se je pa spremenilo tudi marsikaj v kletarstvu, zato je bila nova slovenska izdaja neobhodno potrebna. Vsebina tega spisa je: Trgatev, stiskalnica, osnaženje in hranjenje vinske posode, sestava mošta in vina, naprava belega in črnega vina, pretakanje vina, vino za v steklenice, čiščenje vina, odkisanje vina, vinske napake in kleti. Ta knjižica ima razen navedene poučljive z 21. slikami pojasnene snovi, še to prednost, da se oddaja po skrajno nizki ceni. En komad stane namreč 30 h, po pošti 38 h: 40 komadov pa 8 K, po pošti 8 K 50 h, toraj le 20 h komad. Razprodajo je prevzela za sedaj c. kr. kmetijska družba v Ljubljani.

Vestnik.

Učiteljski konvikt v Ljubljani: Gdč. Gusti Matanovič, učiteljica v Ljubljani, na knj. kr. podr. št. 5, 7-54 K.

Osobne vesti. Gosp. Andrej Žumer, nadučitelj I. mestne šole v Ljubljani, ki je kot c. kr. okrajni šolski nadzornik v Kranju na dopustu, je dobil naslov ravnatelja. Čestitamo. — G. K. Proft, realčni profesor in c. kr. okr. šolski nadzornik za nemške šole v Ljubljani, je imenovan ravnateljem celjske gimnazije.

Učiteljska prememba. G. Radoslav Žmavc, učitelj v Grižah, ter znani strokovnjak za sadje- in vinorejo dobil je srbsko državno službo na gospodarski šoli v Bukovu pri Negotinu v Srbiji.

Učitelji — državni poslanci. Šest svobodomiselnih učiteljev bo sedelo v avstrijskem parlamentu. Tovariša Drexel (nemška ljudska stranka) in Sokol (mladočeh) sta bila že v zadnjem zasedanju državna poslanca; na novo so pa voljeni Karol Seitz (socijalni demokrat), Schreiter in Kaspar (Schönererjanca) in Czerny (češkonarodna delavska stranka). Razven teh je pa bivši vadniški učitelj Pernersdorfer (socijalni demokrat) tudi zopet voljen poslancem. Značilno pri teh novih naših možeh je, da so razven Kasparja, ki je bil voljen vsled zaslug za kmetijstvo, prišli v parlament vsi vsled novodobnega učiteljskega gibanja. Seitz si je pridobil zaslug

v borbi „mladih“ za svobodno šolo, Schreiter v zborovanjih nemških učiteljev na Češkem, Czerny pa v boju čeških učiteljev za svobodno šolo in sicer kot urednik „Češkega Učitelja“, glasila češke učiteljske zveze. Živeli! Učiteljstvo gre na dan!

V okrajne šolske svete so od strani deželnega odbora imenovani naslednji gospodje: 1. Za Črnomelj: Leopold Gangl iz Metlike, Ivan Puhek, župan v Črnomlju. 2. Za Kamnik: Luka Mlakar, župan v Lukovici; sodnik Fr. pl. Garzarolli v Kamniku. 3. Za Kočevje: J. Shadinger in svétnik Fr. Višnikar iz Ribnice. 4. Za Kranj: Ciril Pirc in Janko Urbančič. 5. Za Krško: dr. Mencinger iz Krškega in J. Globočnik iz Dobrave. 6. Za Litijo: notar Luka Svetec iz Litije in Janez Škrbinc, nadučitelj v Višnjigori. 7. Za ljubljansko okolico: Gabrijel Jelovšek z Vrhniške in Fran Košák z Grosupljega. 8. Za Logatec: Alojzij Pogačnik, župan v Cirknici in F. Siherl v Spod. Logatcu. 9. Za Novo mesto: Fran Majzelj iz Bele cerkve in ravnatelj Detela iz Novega mesta. 10. Za Postojno: Josip Dekleva, župan v Postojni in Maier iz Loža. 11. Za Radovljico: J. Peternel, župan na Bledu in Oton Homan, trgovec v Radovljici.

Učiteljska legenda. Pred prestol vladarja vseh svetov je stopila duša slovenskega učitelja. Boječa in slabotna je stala tam, kakor v času, ko je hodila še s telesom po svetu. Gospod, ki ta dan ni imel časa, da bi bil sodil, kajti po deželi so ravno molili za srečen izid volitev, je poslal edinega šolskega nadzornika, ki je prišel v nebesa, naj zasliši moža. „Lepe reči sem slišal o tebi“, je dejal nadzornik strogo, kakor bi vodil disciplinarno preiskavo; „v knjigah so zabeleženi sami grehi. Predpostavljenih ne spoštoval, fajmošterskih oblasti ne častil, naročen na brezverske časopise, nepotrpežljivo prenašal lakoto in ponižanje, v katoliškem društvu ne zapisan, štiri disciplinarne kazni za politične reči — a, moj dragi, iz nebes ne bo nič“. — Žalostno odhaja duša z nakaznico na 40 let vic. Pri vratih mu zastavi gospod pot. „Na 40 let! — se začudi božansko lice — kaj pa si bil, uboga duša? — „Učitelj“. — „Koliko časa?“ — „Štirideset let“. — „Štirideset? Pa kje?“ — „Na Slovenskem“. — „Na Slovenskem?“ — Torej pojdi, saj si prestal vice že na zemlji. Slovenskemu učitelju je treba za bedo in sekaturo, katero je prestal, celo večno pogubljenje odpustiti.“

P. z B.

Dvojna mera. Kakor čujemo, namerava vlada dati 100.000 K podpore za ustanovitev nove nemške šole v Pulju. Da pa je taka šola popolnoma nepotrebna in torej tudi podpora za isto gola potrata državnega denarja, dokazuje dejstvo, da za v Pulju bivajočo peščico otrok nemških uradnikov popolnoma zadostujejo sedanji tamošnji nemški učni zavodi od otroških vrtcev gori do nemške gimnazije. Dočim pa vlada tu z obema rokama razsiplje denar, pa pušča 17.000 hrvatskih otrok v Istri brez vsakega šolskega pouka in enako tudi za 40.000 Slovencev tržaškega mesta nima ene ljudske šole. Taka dvojna mera od strani vlade je pač več kakor čudna.

Narodno pesem v šolo! Ta poziv je upravičen, kakor malokateri. Vsak izmed nas je pač že poskusil, da otrok ne veseli nobena pesem, ki ni zložena v narodnem duhu. Tako imenovane umetne pesmi dajo nam in učencem mnogo truda, a ne prikupijo se ne otrokom, ne starišem, kmalo se pozabijo in ves napor je bil zaman.

Gojimo torej narodne pesmi v šoli! A v čitankah imamo tudi pesmi, katerih se morajo otroci tudi na pamet učiti. Naravno je, če tudi te pojemo. Bi li ne bilo mogoče vsem tem pesmim dobiti napevov v narodnem duhu? Majcen ima v svoji zbirki že nekatere in morebiti bi se

potrudili še nekateri naši glasbeniki, da bi tudi drugim dali primerno obliko? Saj je narodna pesem sedaj pri nas precej moderna.

Nadalje pa imamo tudi nekaj domorodnih pesmij, ki bi naj postale narodne. Tudi te bi bilo treba izbrati in za šolo prirediti.

Da se toraj ne cepimo preveč in ne povzročimo sebi in drugim preveč stroškov nasvetujem:

Naj se zberejo one narodne pesmi, ki so za šolo primerne, a jih še ni v šolskih pesmaricah in one domorodne pesmi, ki bi naj prešle skozi šolo v narod v posebni šolski pesmarici. Delo naj prevzame učitelj, strokovnjak v petju, n. pr. Žirovnik, Majcen, Potrebin ali kdo drugi. Morebiti bi hotela „Šolska matica“ koga za to naprositi?

Temu večaku naj vsakdo, posebno pa tovariš Kosi, izroči svojo zbirko pesmij in želje, da dobimo kolikor mogoče popolno delo.

G. Kosi pa mi naj ne zameri tega nasveta, saj on sam prav dobro ve, da vse ni za vsakega. On nam je podal nekaj prav dobrih knjig za šolsko knjižnico, a s svojo zbirko šolskih pesmi se pa ni izkazal. — m —

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Z. 135

Kranjsko.

An der einclassigen Volksschule in Rob wird die Lehrer- und Leiter-Stelle mit den sistemisierten Bezügen zur definitiven, eventuell provisorischen Besetzung ausgeschrieben.

Gehörig instruierte Gesuche sind bis 28. Februar 1901 im vorgeschriebenen Dienstwege hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Gottschee, am 26. Jänner 1901.

Štajersko.

Na šestrazrednici pri Sv. Vidu blizu Ptuja na Štajerskem je namestiti definitivno ali pa tudi provizorično 2 učiteljski službi z dohodki po III. plačilnem redu in s prostima stanovanjema (eno izmed teh sestoji iz 2 lepih prostornih izb in kuhinje). Tudi lep vrt je na razpolago.

Prosilci ali prosilke naj vložijo svoje prošnje pri krajnem šolskem svetu do 17. svečna t. l.

Krajni šolski svet pri Sv. Vidu blizu Ptuja dne 25. svečna 1901.

Načelnik:

Janez Krainc.

Listnica uredništva:

Na Štajersko: Prihodnjič! G. E. G. na Dunaju: Je došlo prepozno za to številko; torej prihodnjič!

Listnica upravnistva:

Položne liste bilo je mogoče priložiti šele tej številki. Dobe jih vsi isti, ki nimajo naročnine plačane še za celo leto. Blagovoli naj se v prihodnje posluževati pri vplačilih le položnih listov, ker je tako izključena vsaka pomota. Strani položni listi imajo veljavo le še do 6. svečna.

Mnogim se je list ustavil, nekaterim se še bo, ako ne vplačajo vsaj delne naročnine za tekoče leto in nekaj dolga.

Hvala vsem istim, ki so se našemu vabilu odzvali ter so poravnali ves svoj dolg! Da bi jim vendar še ostali sledili!

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrta leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francšek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/8 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jožef Pance. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska Miličeva tiskarnica v Ljubljani.